

Den 30. november 2016
 J.nr. SVANA-501-00098

Bilag 1 til svar på spørgsmål nr. 156 (MOF alm. del)

Skema over væsentlige ændringer i naturovervågning i forbindelse med revisionerne i 2003, 2007 og 2011.
 Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning er ved at opdatere programmet for perioden 2017-2021.

Ændringer	2003-07	2007-10	2011-15
Terrestrisk program	Der etableres en samlet overvågning af naturtyper.	10 skovnaturtyper indgår i overvågningen.	Alle 34 lysåbne og 10 skovnaturtyper overvåges.
<u>Naturtyper</u>	Overvågning af 18 naturtyper påbegyndes i henholdsvis et intensivt og ekstensivt program. Den intensive overvågning gennemføres for at kunne beskrive udviklingstendenser, mens den ekstensive overvågning gennemføres for at kunne give et repræsentativt billede af tilstand og de ekstensive naturtypestationer.	Småbiotoper overvåges i 32 områder. Overvågning af 18 naturtyper fortsættes.	Småbiotoper overvåges i 32 områder. Stationsnettet udvides og nye stationer placeres, så der er mere ligelig fordeling indenfor/udenfor habitatområder og opnås en bedre geografisk dækning.
	Der indgår 195 naturtypestationer i den intensive overvågning Der indgår 856 naturtypestationer i den ekstensive overvågning.	Der indgår 202 naturtypestationer i den intensive overvågning Der indgår 753 naturtypestationer i den ekstensive overvågning.	Der er i alt 2.500 stationer for lysåbne naturtyper og ca. 280 for skovnaturtyper.
	Prøvefelterne per station er generelt ca. 40 (20-60)	Ingen ændringer	Der er ca. 10 prøvefelter pr station
	De 18 lysåbne naturtyper er kortlagt i alle habitatområder.	Ingen ændringer	Alle 34 lysåbne og 10 skovnaturtyper kortlægges indenfor habitatområderne.
<u>Arter</u>	Registrering af arters udbredelse.	Registrering af arters udbredelse	Registrering af arters udbredelse. Forvaltningsegne arter overvåges levestedsparametre. Levesteder kortlagt for i alt 19 arter med henblik på tilstandsvurdering.
	Der etableres en samlet overvågning af arter, hvor der overvåges 53 arter i forbindelse med	Der etableres et overvågningsprogram for den tykskallede malermusling	Der overvåges i alt 58 arter fra habitatdirektivet (akvatiske arter flyttes til delprogrammer for sø,

	delse med Habitatdirektivet.		ferskvand og marine delprogrammer, se nedenfor)
	Der over våges 37 trækfugle og 28 ynglefugle i forbindelse med Fuglebeskyttelsesdirektivet	Ingen ændringer	Der overvåges 45 arter af ynglefugle og 53 arter af trækfugle.
	Der etableres et særligt program for overvågning af fugle i Vadehavet	Ingen ændringer	Ingen ændringer
	Udarbejdelse af nationale rødlistor	Ingen ændringer	Udarbejdelse af rødlistor udvides med flere organismegrupper
	Der etableres overvågning af ynglebestanden af skarv	Ingen ændringer	Ingen ændringer
	Der etableres en overvågning af Tøndermarsken med hovedvægt på ynglefugle	Ingen ændringer	Ingen ændringer
Frekvens	Den intensive overvågning gennemføres for at kunne beskrive udviklingstendenser, og de intensive naturtypestationer overvåges hvert år.		Stikprøvebaseret overvågning af lysåbne naturtyper blev i 2014 ændret til hvert 6. år.
<u>Naturtyper</u>	Den ekstensive overvågning gennemføres for at kunne give et repræsentativt billede af tilstand og de ekstensive naturtypestationer overvåges hvert 6. år. Kortlægning af naturtyper hvert 6. år.		Overvågning af skovnatur og kortlægning af åbne habitatnaturtyper er fortsat hvert 6. år, ligesom kortlægning af skovnaturtyper fortsat er hvert 12. år.
<u>Arter</u>	Den intensive overvågning gennemføres for at afdække bestandstørrelsen og gennemføres årligt, hvert 2. år eller 3. år eller 6. år afhængigt af forvaltningsbehovet. Ekstensiv overvågning af en art gennemføres som kortlægning af artens udbredelse i Danmark og gennemføres hvert 6. år.		Arter overvåges hvert 2., 3. eller 6. år afhængigt af forvaltningsbehov og forventet bestandsfluktuation.

Ændringer	2003-07	2007-10	2011-15
Søprogram			6 sønaturtyper overvåges.
<u>Naturtyper</u>			De 6 sønaturtyper indgår som en del af kontrolovervågningen, hvor 175 vandhuller under 1 ha og 175 småsøer mellem 1 og 5 ha overvåges.
			De 6 sønaturtyper kortlægges i habitatområderne. I perioden er kortlagt ca. 1.800 småsøer og vandhuller under 5 ha (75 småsøer 1-5 ha og 1725 vandhuller < 1 ha). Naturtypen bestemmes i søer over 5 ha (ca 300 søer).
<u>Arter</u>			Der er overvåges 6 arter i forbindelse med Habitatdirektivet. Pigsmerling, dyndsmerling, liden najade og vandranke overvåges på alle kendte lokaliteter ud fra særlige programmer. Helt og Heltling bliver registreret i forbindelse med fiskeundersøgelser i kontrolovervågningen af søer > 5 ha.
Frekvens			Søerne i kontrolovervågningen overvåges hvert 6 år.
<u>Arter</u>			Kortlægningen af søer igangsæt og ikke afsluttet i denne periode.
<u>Naturtyper</u>			Arter overvåges hvert 6. år.

Ændringer	2003-07	2007-10	2011-15
Vandløb			3 naturtyper overvåges.
<u>Naturtyper</u>			De 3 vandløbsnaturtyper er en del af vandløbsovervågningen, og der er registeret naturtyper på i alt 798 kontrolstationer i perioden.
<u>Arter</u>			Der overvåges 11 arter i forbindelse med Habitatdirektivet. Alle arter overvåges på alle kendte lokaliteter.
Frekvens			Naturtyper overvåges hvert 6. år
			Arter overvåges hvert 6. år

Ændringer	2003-07	2007-10	2011-15
Marin	39 sten- og boblerev overvåges hvert 2. år og 12 rev overvåges hvert år.	Frekvensen i de ekstensivt overvågede sten- og boblerev ændres til hvert sjette år.	Der overvåges 5 marine naturtyper. Overvågning er forskellig afhængig af naturtype.
<u>Naturtyper</u>	Der etableres en overvågning af bundfauna og fisk.		
			<p>Kystnære makroalger overvåges på 5 stationer. Der er 3 transekter pr område. Overvågningen anvendes i vurderingen af naturtyperne stenrev og lavvandet bugt og vig.</p> <p>Kystnær hårbunds fauna overvåges i 16 områder med 2 transekter pr område. Overvågningen anvendes ligeledes til vurdering af stenrev og lavvandet bugt og vig.</p> <p>Stenrev overvåges endvidere målrettet på 42 stationer primært i åbne farvande. Hver station overvåges typisk på 3-4 dybder (punkter).</p>
			<p>Ålegræs overvågningen anvendes til at vurdere naturtyperne lavvandet bugt og vig, sandbanker, kystlaguner og til dels mudderflader.</p> <p>Ålegræs overvåges i habitatprogrammet i 11 områder med 4-7 transekter pr område.</p>
			<p>Kystlaguner er overvåget ved en såkaldt områdebeskrivelse i 9 områder.</p> <p>Blødbundsfauna anvendes til at vurdere naturtyperne sandbanker, samt kystlaguner. Der er foretaget overvågning i 38 områder. Overvågningen i hvert område gennemføres ved at indsamle 10 eller 42 såkaldte haps prøver.</p>
<u>Arter</u>			<p>For kystnær hårbund, blødbunds fauna og ålegræs er en række stationer endvidere "lånt" fra den overvågning, der sker i regi af vandrammedirektivet. Det vil sige, at overvågningen efter habitatdirektivet udfylder "huller" i det eksisterende stationsnet, således at habitatområderne dækkes bedst muligt.</p>

			Der er overvåget 3 arter af marine havpattedyr. Spættet sæl i 17 habitatområder, gråsæl i 8 habitatområder. Sæler tælles fra fly i hhv yngle og fældeperioden. Marsvin overvåges i 6 områder i bælthavet vha akustiske lydstationer, i 6 områder i Nordsøen via fly, og via skib på en survey gennem Kattegat og bælthavet.
Frekvens			Hovedparten af naturtyperne overvåges hvert 6. år. De stationer, der samtidig indgår vandrammedirektivets overvågning overvåges hvert eller hvert andet år. Endvidere overvåges udvalgte rev årligt. Data fra disse stationer anvendes til en kalibrering af øvrige data.
<u>Naturtyper</u>			
<u>Arter</u>			Sæler overvåges årligt. Marsvin overvåges ved forskellige metoder i forskellige farvande. Frekvensen afhænger af metode valg, således at marsvin i Nordsøen overvåges årligt, mens marsvin i indre danske farvande overvåges hvert tredje år.